

in profesorjem Jurijem Dolarjem priporil same odlične rede v vseh predmetih. A pozneje kot mož je rabil Prešern celoten izkaz o vseh gimnazijskih naukih, ki mu ga je dal ravnatelj Hladnik. To izpričevalo z dné 27. avgusta 1832 nam priča, da je Prešern vstopil na ljubljansko gimnazijo v jeseni l. 1813.

Vseskozi je imel „primam eminentem“ s sledečimi razlikami: V prvem razredu, ki ga je dovršil l. 1814., je dobil drugo darilo; v drugem razredu je bil prvi tečaj „tretji med odličnjaki“, drugi tečaj pa prvi, ki se je „približal obdarovancem“; v tretjem razredu je prvi tečaj bil „drugi med prvimi odličnjaki“, v drugem tečaju si je pa priporil drugo darilo; v četrti šoli je bil prvi tečaj „drugi med prvimi odličnjaki“, drugi tečaj je dobil zopet drugo darilo; v prvem humanističnem razredu (mi bi rekli v peti šoli) je ostal enak, kot v četrtem gramatikalnem razredu; v drugem humanističnem razredu (v šesti šoli) ga je pa nekdo zopet prekosil, ker je prišel prvi tečaj na „tretje mesto med prvimi odličnjaki“, in drugi tečaj je dobil tretje darilo. Tako je bilo l. 1819.

V jeseni l. 1819. se France pomakne na licej in postane „filozof“ pod ravnateljem Matejem Ravnikarjem, kanonikom ljubljanske stolne cerkve. Tu je študiral dve leti „filozofijo“ — sedanjo sedmo in osmo šolo. O drugem tečaju prve in o prvem tečaju druge „filozofije“ nam manjkajo izpričevala. Kar imamo v rokah, to priobčujemo.

Prvo izpričevalo z dné 20. marca 1820 mu je dal Jožef Dagarin, „scientiae religionis professor publicus ordinarius“. Ali je Dagarin vedel, kaj bodo čez pol stoletja govorili in pisali o njegovem razmerju do Prešerna? Menda ne. Če bi smeli iz reda sklepati na profesorjevo srce, bi skoro rekli, da je imel Dagarin živahnega fantiča — rad. Izmed vseh profesorjev mu je dal najboljši red. Z velikimi, energičnimi potezami mu je zapisal iz verouka red „Eminentem primam“. Veliki E je bil znak posebnega odlikovanja, in tega Prešeren, kolikor izprevidavamo iz teh izpričeval, ni dobil od nikogar, kakor samo od Dagarina. V vedenju mu je dal Dagarin pač samo izpričevalo, da so njegovi „mores“ — „conformes“, in tu so bili vsi profesorji z Dagarinom istega mnenja. Prof. Janez Kersnik mu je dal drugi dan, 21. marca 1820, iz „čistega računstva“ red „eminenter primam“, profesor Fr. Ks. Richter 23. marca i. l. iz „občne zgodovine“ in profesor Jurij Pavšek 25. marca i. l. iz „teoretičnega modroslovja“, in dné 27. marca i. l. Elija Rebič iz „grške filozofije“ isti red.

Eno leto izpričevala molčé. Prešeren konča ljubljanske šole l. 1821. O tem imamo tri izpričevala. Prvi je seveda Dagarin. Ta mu dné 23. avgusta 1821. s svojimi krepkimi črkami zapiše iz verouka vkljub vsem drugim profesorjem veliko „Eminentem primam“. V zadržanju mu pa dá topot odličen red. Prešernovi „mores“ so „imprimis conformes“. Ali je Dagarin vplival na druge profesorje, ali se je pa Prešeren v

resnici poboljšal: gledé vedenja so vsi profesorji potegnili s profesorjem verouka. Dne 24. avgusta i. l. mu je dal prof. Fr. Ks. Richter iz „občne zgodovine“ in prof. Jurij Pavšek iz „praktičnega modroslovja“ red „eminenter primam“.

Toliko izza ljubljanskih šolskih let. V jeseni l. 1821. je šel Prešeren na Dunaj. Iz te dóbe imamo pet izpričeval.

Kot modroslovec 3. leta je na dunajskem vseučilišču dobil Prešeren za prvi tečaj iz avstrijske zgodovine prvi red od prof. Mart. Mikoscha dne 4. marcija 1822; prof. Stein mu pa izpričuje, da je „institutiones practicas ad eloquentiam“ gojil z „izbornim napredkom“; dal mu je tudi prvi red. Podravnatelj modroslovja je bil takrat Fr. Wilde. O naslednjih treh letih nimamo nobenega izpričevala. 20. avgusta 1825 je dobil od prof. Jurija pl. Scheidleina iz avstrijskega zasebnega prava odličen red. V vseh teh izpričevalih je zapisan kot „stipendist“. 24. avgusta 1826 mu je pa začasni podravnatelj pravnih in političnih šol dr. pl. Grint dal izpričevalo čez vsa štiri pravniška leta. To izpričevalo je jako ugodno. L. 1823. je dobil odliko v zasebnem in javnem prirodnem ter v kriminalnem pravu, prvi red pa v evropskem in avstrijskem državoslovju. L. 1824. ima odliko v rimskem in cerkvenem pravu. L. 1825. je dobil zopet same odlike v avstrijskem zasebnem, v fevdnem ter v trgovinskem in menjičnem pravu. L. 1826. ima odliki v političnih znanostih in v zakoniku o težkih policijskih prestopkih, prvi red pa v sodnem postopanju v civilnih in izvensivilnih pravnih ter v pisarniškem slogu. Čez poldrugo leto, 14. marcija 1828, mu je pa dal Frančišek baron Dubsy, c. kr. komornik in major v armadi, izpričevalo o zadržanju, v katerem pravi: „Izpričujem, da je g. Frančišek Prešeren, kandidat pravne doktorske časti, rojen v Ródinah v Iliriji, vedno živel naravno nekarljivo (moralisch tadellosen Lebenswandel geführt) in izražal taka načela, ki so vredna poštenega moža.“ Najbrže je rabil to izpričevalo za promocijo. Zgoraj omenjeno izpričevalo o vseh gimnazijskih razredih, ki ga mu je dal ravnatelj Hladnik l. 1832., je rabil najbrže, ko je istega leta delal advokatsko izkušnjo.

Taka so Prešernova izpričevala. Iz njih ni razviden le umstveni napredek Prešernov, ampak tudi časoslovno se pojašnjujejo njegova mlada leta.

Dr. E. L.

† P. Ladislav Hrovat. Dne 14. aprila je umrl znani slovenski pisatelj in jezikoslovec P. Ladislav Hrovat, c. kr. gimnazijski profesor v pokoju. Učil je slovenščino šestintrideset let na frančiškanski gimnaziji v Novem mestu, tudi še potem, ko je bila ta šola že sekularizirana. Njegova znanstvena dela smo popisali natančno že v začetku IV. letnika „Dom in Svetovega“ (1891), kjer smo podali čitateljem tudi njegovo sliko. Zadnja leta je sicer zelo opešal zaradi starosti, a peresa ni odložil. Spisal je še dvojce

„Šmarnic“, katerih zadnje so ravnokar izšle. Bodi mu lahka slovenska zemljica, katero je ljubil z iskreno ljubeznijo! Mnogoštevilni učenci mu hranijo hvaležen spomin. —

Dvestoletnica ljubljanskega uršulinskega samostana. Od 18. do 22. aprila t. l. so praznovale ljubljanske uršulinke v cerkvi, v samostanu in v šoli¹⁾ dvestoletnico svojega bivanja v Ljubljani. Dne 19. aprila l. 1702. so namreč štiri redovnice zapustile svojo materino hišo v Gorici ter šle ustanavljat nov samostan v Ljubljano, kjer so bile slovesno sprejete dne 22. aprila. Zasluga za to ustanovitev gre blagemu pl. Schellenburgu, Rojen je bil v Sterzingu na Tirolskem

Janez Jakob pl. Schellenburg.

dne 24. jul. 1652. Obogatel je v Ljubljani ter svoji novi domovini storil obilo dobrega. Najlepši spomenik si je postavil pa z lepim uršulinskim zavodom. Umrli je dne 1. februarja 1715 in je pokopan v uršulinski cerkvi v Ljubljani. — Uršulinke so prebivale najprej v Schellenburgovi hiši na Mestnem trgu. Ker ni bilo nikake dekliške šole v Ljubljani in so morale premožnejše ljubljanske rodbine dajati svoje hčere v vzgojo tujim samostanom, so uršulinke hitele, da tu ustanovijo dekliško šolo. Dne 16. septembra 1702 jim je

¹⁾ Slavnost v samostanu, oz. v šoli je imela docela nemški značaj. Z ozirom na dobro stvar to zeló obžalujemo, ker želimo, da bi bil zavod vsestransko popolen.

to dovolil cesar Leopold I. Ker niso imele hiše, jim je prepustil proti najemščini hišo z vrtom tedanji ljubljanski župan Eder pl. Edenburg. Kmalu pa so kupile svet pred vicedomskimi vrati ter se preselile v novo stanovanje dne 24. aprila 1707. Ker je poleg stanovanja bilo mestno plesišče — pač neredovniška soseščina — so po dveh letih obravnavah od deželnih stanov pridobile plesišče za samostanske namene, a le s pogojem, da so morale na drugem kraju zgraditi s precejšnjimi stroški novo plesišče. Sedanjemu samostanu so položile temeljni kamen l. 1713. ter ga dozidavale v naslednjih letih. Dne 26. julija 1718 je škof Viljem Jakob grof Leslie položil temeljni kamen lepi uršulinski cerkvi, katere zidavo je vodil stavbinski odsek društva „Academia Operosorum“. Za zidavo so se uporabili tudi rezani kamni že razpadle bastije, stoječe pred vicedomskimi vrati. Cerkev je bila dozidana in posvečena 18. oktobra 1726. Krasni veliki oltar je delo Frančiška Robba, slovečega italijanskega kiparja in arhitekta, ki je Ljubljano okrasil še z marsikatero umetnino. Deset let je izdeloval ta prelepi oltar. Skupni stroški zanj so znašali 11.136 gld. 30 kr. tedanje veljave. Od znotraj in zunaj je bila cerkev dovršena l. 1747. Slike, ki krasijo cerkev, so delo Valentina Mencingerja, Mateja Langusa, redovnice matere Jozefe Strusa, ki je umrla dne 3. januarja 1880 kot prednica tega samostana, in drugih nepoznatih umetnikov. Vsi stroški za zidanje cerkve in samostana so znašali 93.547 gld. — V času francoskih vojsk se je samostanu slabo godilo. 21. marca 1792 so redovnice izgnali iz Ljubljane v Velesovo. General Bernadotte jih je zopet branil. Lakomni general Massena je l. 1805. iz lepe cerkve naredil skladišče za seno. L. 1809. so Francozi dobili Kranjsko po dunajskem miru. Ostudno so onečaščali vojaki nunsko cerkev. Služila jim je zopet za skladišče, poškodovali so marmornate kipe, razbili dragocene orgle, ki jih je bil naredil duhovnik Fr. Ks. Križman. Maršal Marmont je nunam zopet popravil krivico. Pod habsburškim žezlom se je razvijal samostan in je napredovala šola. — Rojstni dan uršulinske šole je bil 2. julij 1703. Celih 170 let je bila ta edina dekliška šola v Ljubljani. Polagoma se je razširjala; l. 1882. je postala osemrazrednica, l. 1894. se je izpremenila v petrazredno ljudsko in trirazredno meščansko šolo. Potreba časa je prisilila samostansko predstojništvo, da je l. 1894. otvorilo pedagogij za izobrazbo učiteljic. Ravno ob dvestoletnici mu je vlada priznala pravico javnosti ter s tem dala zaslužnim redovnicam častno priznanje za njihove sposobnosti.

Schellenburgove dobrotelne ustanove.

Jakob Schell pl. Schellenburg je deželi Kranjski izkazal mnogo dobrot. Z diplomo z dne 10. novembra